

NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Priemyselná 2, 824 73 Bratislava 26

Kancelária predsedu

Odbor komunikácie a styku s verejnosťou

Slovenskej vede a výskumu chýba systémové riadenie a jej podpora je pod európskym priemerom

Bratislava 28. júna 2019 – Slovensko dáva na výskum a vývoj štvornásobne menej ako zvyšok členských štátov Európskej únie. Analytický útvar Najvyššieho kontrolného úradu SR v desaťročnom medzinárodnom porovnaní potvrdil málo investovaných verejných finančných prostriedkov a tiež nedostatky v riadení vedy a výskumu (VaV). Napriek zvyšovaniu výdavkov nedošlo k zlepšeniu výsledkov a kvality. Hoci prišlo k miernemu rastu zamestnancov VaV, zaostali sme v počte patentov na HDP, či počte vedeckých publikácií na obyvateľa.

Národná autorita pre oblasť externej kontroly upozorňuje aj na chýbajúcu jednotnú databázu, poskytujúcu podrobné, konzistentné a spracovateľné údaje, ktoré umožnia systém riadiť a vyhodnocovať jeho účinnosť. Strategické riadenie a financovanie našej vedy a výskumu bolo hodnotené za obdobie rokov 2007 – 2017. Slovensko však dodnes nemá žiaden komplexný strategický dokument pre túto verejnú politiku, čo možno považovať za významnú prekážku na ceste k zlepšeniu, udržateľnému rozvoju. V nasledujúcich kontrolných akciách sa preto budú kontrolóri venovať efektívnosti výskumných projektov, štátnej politiky VaV, nakladania s verejnými prostriedkami i funkčnosti Centrálného informačného portálu pre oblasť vedy, výskumu a inovácií.

Nízke investície

V prípade výšky výdavkov na VaV zaostáva SR za krajinami EÚ v celom sledovanom období aj napriek dynamickejšiemu rastu týchto výdavkov. S hodnotou na úrovni 0,8 % HDP v roku 2016, ich možno zaradiť k najnižším v rámci EÚ. Slovensko dáva v prepočte na jedného obyvateľa ročne na výskum a vývoj až 4-násobne menej ako je priemer krajín EÚ a až 7-násobne menej ako napríklad susedné Rakúsko.

Podobne ako ostatné štáty, naša krajina realizovala väčšinu svojho výskumu a vývoja v podnikateľskom sektore, výsledok 50,4 % je však pod priemerom krajín Únie. Z hľadiska vývoja tohto ukazovateľa je pozoruhodný výkyv hodnoty v roku 2015, kedy podiel podnikateľského sektora na realizácii výdavkov VaV klesol na 28 % kvôli masívnemu čerpaniu eurofondov. Z hľadiska štruktúry výdavkov na VaV je pozitívne hodnotený vysoký podiel kapitálových výdavkov v roku 2015, ak sú investíciou do výskumnej infraštruktúry, čo je v prípade krajín s modernizačným dlhom skôr žiaduce.

Nedostatok kvalifikovaných ľudí

Napriek tomu, že počet zamestnancov VaV sa zvyšoval, bolo to pomalším tempom ako v krajinách EÚ. Zaostávanie a negatívny vývoj bol analytikmi kontrolnej inštitúcie identifikovaný v rámci počtu patentov na HDP, pričom v roku 2016 bolo Slovensko v tomto ukazovateli druhé najhoršie v rámci krajín EÚ. Kým v roku 2016 pripadalo v SR v prepočte na 1000 obyvateľov 3,3 úväzkov, priemer krajín EÚ bol až na úrovni 5,5. Slovensko je zároveň krajinou s druhým najvyšším podielom výskumníkov na celkovom počte úväzkov v sektore výskumu a vývoja.

Zaostávanie, ale rastúci charakter hodnôt ukazovateľov možno skonštatovať pri počte vedeckých publikácií a počte citácií na 1000 obyvateľov. Slovensko má takmer štvornásobne menej patentov ako priemer európskych krajín a spomedzi týchto krajín je druhé najhoršie. Nepriaznivý výsledok však naša republika dosahuje v dôležitom ukazovateli kvality VaV krajiny, ktorým je úspešnosť čerpania prostriedkov programu Horizont 2020. Podľa najnovších dostupných údajov je totiž Slovenská republika až na 25. mieste z 28 krajín Európskej únie.

Nesystémové riadenie a absencia komplexného IT systému

Slovensko neriadilo svoju politiku podpory VaV cielene a systematicky. Aj kvôli rôznorodosti riadiaceho politického a administratívneho rámca a nedostatočnej koordinácie hlavných aktérov neboli v období rokov 2007 – 2017 vytvárané vhodné podmienky na zlepšovanie výsledkov slovenskej VaV z hľadiska medzinárodného porovnania. Dodnes nie je táto politika zastrešená žiadnym komplexným strategickým dokumentom. Za obdobie 2007 – 2017 bolo pre oblasť VaV prijatých na Slovensku 14 strategických dokumentov, z ktorých sa realizovala len polovica.

Telefón
+421 2 501 14 451

E-mail
hovorca@nku.gov.sk

Webové sídlo
www.nku.gov.sk

Jedným zo základných predpokladov toho, aby bolo akýkoľvek systém či oblasť, vrátane VaV, možné účinne riadiť a financovať ho, je dostupnosť kvalitných údajov. Tie umožňujú na jednej strane vyhodnocovať účinnosť prijatých opatrení, na druhej strane poskytujú vstup pre prijímanie správnych rozhodnutí do budúcnosti. Z doterajších zistení definuje národná autorita pre externú kontrolu riziko, že pre oblasť VaV neexistuje v súčasnosti na Slovensku komplexný informačný systém poskytujúci podrobné, spracovateľné, konzistentné údaje umožňujúce efektívne riadenie a kontrolu tejto oblasti.

Pre budúci udržateľný rozvoj Slovenska je oblasť výskumu, vývoja kľúčová. Podľa strategických dokumentov uplynulého desaťročia, vrátane programového vyhlásenia súčasnej vlády, ide o oblasť s nedostatočnými výsledkami, ktorej hlavné problémy boli nízke výdavky na výskum a vývoj či klesajúci počet výskumníkov. Najvyšší kontrolný úrad preto zaradil oblasť vzdelávania a výskumu a vývoja medzi kľúčové oblasti zamerania kontrolnej činnosti na nadchádzajúce roky s najvyššou prioritou.

Kontrolóri¹ v nedávnej minulosti upozornili na skutočnosť, že aj podpora výskumu a vývoja cez investičné stimuly nie je zo strany štátu výsledkom cielenej dlhodobu plánovanej činnosti, je nepravidelná a nie je zakomponovaná do kľúčových programov priamo v rámci rozpočtovej kapitoly ministerstva školstva. Často závisí od nesystémových rozpočtových opatrení v priebehu roka. Takýto postup nezodpovedá princípom cieleňého, udržateľného rozvoja kľúčových verejných politik a zároveň môže dostávať ich realizátorov do časovej tiesne, netransparentného rozhodovania.

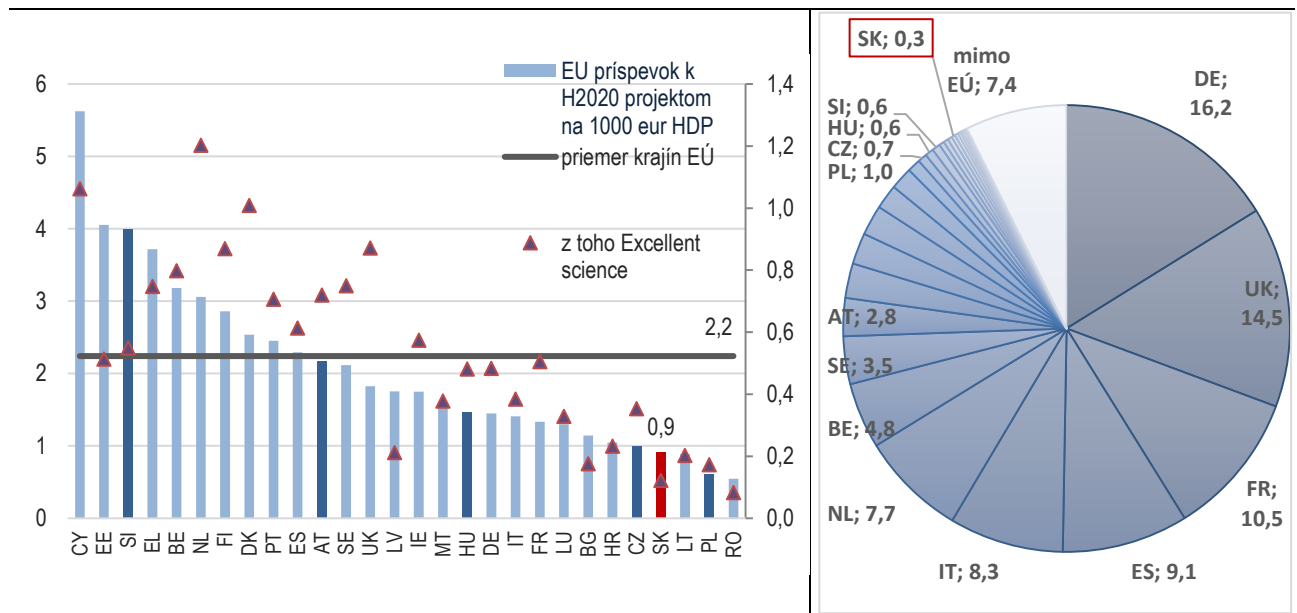
Tabuľka 1: Vývoj vybraných ukazovateľov vstupov do VaV v období 2007 až 2016 pre SR a priemer krajín EÚ

Ukazovateľ	Priemer krajín EÚ			SR		
	2007	2016*	zmena	2007	2016*	zmena
Výdavky krajiny na VaV (% HDP)	1,35	1,54	0,18	0,45	0,79	0,34
Výdavky krajiny na VaV na 1 obyv. (eur)	409,11	508,69	24 %	46,90	118,10	152 %
Počet zamestnancov sektora VaV na 1000 obyv.	4,60	5,53	20 %	2,87	3,27	14%
Podiel počtu zamestnancov sektora VaV na celkovej zamestnanosti v %	1,01	1,25	0,24	0,66	0,72	0,06

Zdroje: sú uvedené pri jednotlivých obrázkoch pre každý ukazovateľ v ďalšom texte; spracovanie NKÚ SR; * alebo najnovší dostupný údaj

Obr. 1 Úspešnosť krajín EÚ v čerpaní zdrojov Horizont 2020

Obr. 2: Podiel krajín na čerpaní zdrojov Horizont 2020

Zdroje: h2020viz.vinnova.se, signed projects, eCORDA H2020 database, March 6, 2018; Eurostat; spracovanie NKÚ SR; prepočet na HDP cez HDP roku 2017v bežných cenách

¹ Pozn. Pri analýze systému financovania výskumu a vývoja definovala základné pojmy podľa medzinárodnej metodiky Frascati manuálu.